

Pogled sam na take siromake kaže nam jasnejše kot vsak popis, kaka živa potreba so v vsaki deželi hiralnice.

Ker pa deželni zaklad, na toliko strani vprežen, ne more zadostiti vsem potrebščinam deželnim, gré pač velika hvala človekoljubom, ki s podporo usmiljenih ljudi skušajo napravljati hiralnice.

In tako privatno hiralnico smo dobili v Ljubljani in jo imamo zdaj pod vodstvom „usmiljenih sester sv. Vincenca de Pavla“, katere uže od leta 1852. oskrbujejo tukajšnje deželno bolnišnico in katerim se je zdaj izročilo tudi oskrbstvo dekliške sirotnišnice, ki se je ravnokar odprla v Ljubljani na spodnjih Poljanah. Tako te blage gospé, ki se vse žrtvujejo milodarnim napravam, imajo strežbo bolnikov v štirih deželnih bolnišnicah, v hiralnici in sirotnišnici Ljubljanski, pa tudi v ces. jetnišnici v Begunjah na Gorenjskem v svojih rokah, katere dandanes vodi neutrudljiva prednica gospá Leopoldina Hoppe.

Namen teh vrstic je le, kakor napis tega članka kaže, na kratko opisati zgodovino Ljubljanske hiralnice, da svet izvé, kako se je ustanovila, in da se razjasnijo nekatere krive misli o tej ustanovi, in posebno ta, da so hiralnico usmiljene sestre zidale z lastnim bogastvom, ki so si ga pridobile iz dobička, ki ga imajo v režiji deželnih bolnišnic, in da imajo dolžnost, v hiralnico brezplačno jemati siromake, ki prosijo sprejema. Obojna misel je skozi in skozi napačna.

Temelj hiralnici Ljubljanski kdo je položil? — Neka ženica v Trnovem (predmestji Ljubljanskem) je v oporoki, ki jo je spisal tukajšnji advokat dr. Supan, svojo majhno hišico z vrtcem poleg Gradašice leta 1875. volila usmiljenim sestram z naročilom, naj ondi napravijo hišo za neozdravljive bolnike, katerih nočejo več imeti v bolnišnici. To volilo se je kmalu zvedelo po mestu in je bilo povod, da je „iz malega izrastlo veliko“. Kmalu po tem je namreč po gospodu p. Kl. prednica usmiljenih sester od neimenovane gospé, ki pa se je vendar pozneje zvedela, prejela snopič bankovcev v znesku 4000 gold. z listkom: „za milodaren namen po določi častite gospé prednice“. Ta milodar ni mogoče bolje obrniti — si je mislila gospá prednica — kakor da se obrne za namen, ki ga je prva izrekla ženica v Trnovem. Al po natančni preiskavi hišice Trnovske se je sprevidelo, da tu ob Gradašici ne bi kazalo, zidati večega poslopja. Po nasvetu vzlasti treh prečastitih duhovnih gospodov, ki ne iščejo hvale, da bi pred svetom imenovani bili, bilo je 15. marca 1875. v javni dražbi za 11.500 gold. kupljeno posestvo v Kravji dolini, kjer dandanes stoji hiralnica. Prednica usmiljenih sester je prodala Trnovsko hišico z vrtom vred za 1000 gold. Svota teh 1000 gld. in gori imenovanih 4000 gold. bila je fundament velikemu poslopju, ki je dandanes milodarna, vsa na novo zidana naprava — hiralnica. Kmalu se je potem našel veliki dobrotnik g. župnik K., ki je daroval 5000 gld. in tako je skupni stavbeni kapital znašal uže 10.000 gld., se ve da še premajhen za zidanje prostorne in čedne hiše. Al razglas po „Danici“ in družih Ljubljanskih slovenskih časnikih in prošnja za pomoč še po posebnih pismih za to podvzetje iskrenega gosp. H. sta donesla novih 2008 gold. 29½ kr. in vrh tega še od dveh duhovnih gospodov 1100 gold. A ta lepi kapital vendar ni zadostoval, lotiti se velikega zidanja. Naprosila se je tukajšnja hranilnica za 6000 gold. posojila, in do 6. sept. 1876. l. nabralo še družih prostovoljnih doneskov toliko, da je septembra meseca leta 1876. za napravo hiralnice bilo 31.018 gold. 57½ kr. na razpolaganje v polnem zaupanju, da bodo za potrebščine notranje oprave

in poplačanje najetega posojila dotekali milodari usmiljenih ljudi tudi v prihodnje in da tudi sl. deželni zastop kaj dodá za bolnike, ki se ne morejo več imeti v bolnišnici.

Ker usmiljene sestre po svojih štatutih ne smejo imeti nikakoršnega posestva, je bil prečastiti knezoškofjski konzistorij naprošen, naj njegovo imé veljá za lastnika hiralnice, kateri glavno načelo je to, da za zmirrom ostane privatna milodarna naprava pod vodstvom usmiljenih sester ali kake druge pobožne korporacije, če bi usmiljenih sester ne bilo v Ljubljani. Prednici njih pristojna tedaj oblast, sprejemati ljudi v lepo vredjeno hiralnico, kjer je za 80 hiralcev prostora, ki po svojem premoženju več ali manj plačujejo, nekateri siromaki pa se tudi brezplačno jemljejo v hišo. Da bi hiralnica imela zadosti premoženja, nabranega po milošinah človekoljubov, sprejemalo bi se revnih hiralcev, kolikor bi se moglo, v to dobrodelno hišo; al, dokler tega ni, mora gospá prednica kot dobra gospodarica natančno računati, koliko siromakov je mogoče s tem, kar ima, oskrbovati z živežem in vso drugo postrežbo. —

Naj te črtice zadostujejo, občinstvu pokazati, kako se je hiralnica zgolj po milošnjah in s pripomočjo človekoljubnih duhovnih gospodov l. 1875. ustanovila, pa v najbolje varstvo izročila gospém, katerih blagi poklic je „usmiljenje“.

Tem črticam dodajam le toplo željo: naj bi tej dobrodelni in silno potrebni napravi od leta do leta dotekalo več milodarov, tako, da bi v stanu bila vse siromake, ki v njej zavetja iščejo, sprejemati brezplačno!

Dr. Bl.

Obravnave deželnih zborov.

Deželni zbor Kranjski. *)

V 12. seji dne 14. t. m. prišla je specialna debata o premembi ljudskih šolskih postav na vrsto, a predno se prične razgovor, oglasil se je posl. Svetec ter povdarjal, da po nameravani novi postavi zginejo zadnji sledovi avtonomije deželne; ona se je vkradla v zbor le po samovoljnosti narodnim pravicam sovražne stranke; zaslišal o taki prevažni stvari se ni niti deželni odbor, niti vlada, niti deželni šolski svet; ona peticija deželne učiteljske konference je le umetno, prisiljeno delo. Zato narodnjakom ni mogoče vdeležiti se specijalne debate, oni nočejo nobene odgovornosti pred deželo zastran te postave.

Potem so narodni poslanci skoraj vsi zapustili dvorano ter vrnili se še le potem, ko je bila specialna debata končana.

Obveljali so dalje predlogi deželnega odbora o tem, kako postopati z deželnimi služabniki in ljudskimi učitelji, ki so še v vojaški zvezi, kedar se v dejansko vojaško službo pokličejo. — Potrnil se je računski sklep deželno-kulturnega zaklada in zaklada vinorejske šole za leto 1877. — Šolski občini Trata se za napravo šole dovoli 33% davčne priklade; šolski občini v Radečah na Dolenjskem v isti namen pa 50% davčne priklade za leto 1878., in 100% za leto 1879.; tej občini se tudi dovoli, da brezobrestno posojilo iz deželnega zaklada povrne še le v 3 letih. Poslanec grof Barbo pri tej priliki povdarja, da občinam ni treba takih šolskih palač, ki jih na beraško palico

*) Ker bi mnogi naši bralci pogrešali poročila o nadaljevanji in sklepu zborovih obravnav, dodamo na kratko še ostale razprave, ki smo jih zaradi obilega družega materiala morali pritrpati po listu 47.

spravljajo, kakor so jo Radečani zidali; kaj čuden je pogled, če v taka krasna poslopja hodevajo raztrgani in bôsi otroci.

Za popravo farovškega poslopja v Starem trgu se dovoli dotičnim občinam po 50% davčne priklade za leto 1878.; — za cestne potrebščine v Veliko-Laškem in Črnomaljskem davčnem okraji za leto 1879. po 12% priklade; — občini Liberga poleg Litije za razširjenje pokopališča pa 42% priklade za leto 1879. — Ljubljanski mestni gosposki se dovoli pobirati od mrličev po en goldinar takse, in sicer: 50 kr. za ogled mrliča, 50 kr. pa za popis mrlični magistratu. — Zastran ceste iz Krke do Grosupljega se privoli, da se stroški za vzdrževanje in popraviljanje začasno zakladajo še iz deželnega zaklada.

V 13. seji 15. oktobra odgovarja deželni predsednik vitez Kalina na interpelacijo grofa Thurna zastran nove uredbe davčnih izvršiteljev (Steuer-executoren) ter zagotavlja, da ta uredba ne bode ljudstvu nobenega novega bremena nalagala, temveč da ti izvršitelji stopijo na mesto dosedaj navadnih vojaških eksekucij.

Dalje deželni predsednik odgovarja na interpelacijo poslanca Potočnika zastran tega, da se je g. Čožu pri sv. Roku poleg Zatičine vzela pošta. Jedro tega dolzega odgovora je bilo to, da deželna vlada o tem ni nič vedela (?), da do nje ni prišla nobena pritožba od g. Čoža, ter da za to ni odgovorna, kar je storilo c. k. poštno vodstvo v Trstu, ki je podložno ministerstvu kupčijstva. — Konečno je deželni predsednik odgovarjal na interpelacijo posl. Navratila glede kupovanja glasov pri Novomeški volitvi deželnega poslanca Hočevarja ter objavil, da se dotične kazenske obravnave vrše pri c. kr. okrožni sodnji v Novomestu, in da so vse obravnave vstavljene razpisane, ki se bode 19. oktobra vršila v Novomestu.

Potem se vrši 3. branje šolske postave, pri kateri točki so pa narodni poslanci zopet zapustili dvorano.

Potem je obveljal predlog deželnega odbora, po katerem se sistemizira stalna tehniška služba pri deželnem stavbenem uradu z letno plačo 1000 gold. — Potrdili so se proračuni bolniškega, porodniškega, najdeniškega in noriškega zaklada za leto 1879.

Zdaj se obravnava prične zavolj bolniške podružnice na Poljanah, o kateri je baron Apfaltrern v imenu finančnega odseka predlagal, naj prestane ta bolniška podružnica ter da naj se dotična hiša prodá. Poslanec dr. Bleiweis se toplo poteguje za predlog deželnega odbora, po katerem se ima ta podružnica vzdrževati; on na drobno razlaga zgodovino deželne bolnišnice in dokazuje, da je že zdaj pretesna, a kaj še le, če se podružnica opusti. Dežela pa mora bolnike sprejemati, ona je v to vezana po državni postavi, zatoraj govornik odločno spodbija predlog finančnega odseka. — Isto tako zoper predlog finančnega odseka govori c. k. deželni predsednik vitez Kalina ter povdarja, da je dežele dolžnost, bolnike sprejemati, in da mora v ta namen potrebna poslopja vzdrževati. Tudi poslanec dr. Vošnjak spodbija odsekov predlog ter ugovarja baronu Apfaltrernu, da to pač ne gre, bolnike zaradi pomanjkanja prostorov občinam pošiljati nazaj, jih siliti pa, da si lastne bolnice napravljajo, bilo bi jim novo preveliko breme. — V posebnem razgovoru razlaga poslanec dr. Bleiweis, da je Poljanska podružnica, če tudi ne brez pomanjkljivosti, vendar le potrebna in dobra, posebno priležen je njen vrt za ba-

rake, zatoraj naj se, kakor deželni odbor nasvetuje, za stavbene poprave dovoli 4915 gld., o cenejši napravi barak pa naj deželni odbor o prihodnjem deželnem zborovanji stavi zadevne nasvete. — Deželni predsednik vitez Kalina vnovič povdarja, naj dežela skrbi za zadostne bolnišnične prostore, poslanec pl. dr. Schrey pa zagovarja odsekov predlog. — Bleiweisov predlog sicer ni obveljal, vendar pa je provzročil toliko, da je seja nekoliko časa prenehala v novo posvetovanje finančnega odseka, ki je potem svoj prejšnji predlog popustil in nasvetoval, naj se za najbolj potrebne stavbene poprave privoli 1000 gold., deželnemu odboru pa nalaga, da stvar iznova pretresa in v prihodnji sesiji nasvetuje, kako drugih prostorov dobiti za bolnike, ako se podružnica opusti. Potem je obveljal nasvet finančnega odseka, po katerem se deželnemu odboru nalaga, pretresovati in poročati, kako bi se dosedanj deželni zaklad za bolnišnične oskrbovalne stroške dal predrugačiti tako, da bi v prihodnje skladale take stroške zadevne občine same. Pri tej priliki je obveljal tudi nasvet poslanca dr. Vošnjaka, vsled katerega je deželnemu odboru pozvedovati, ali in kako bi se dale napraviti morda s pomočjo deželnega zaklada v družih mestih dežele okrajne bolnišnice. Dalje sta obveljala predloga finančnega odseka glede pogojevanja z Ljubljanskim mestnim zastopom zastran svojih bolnikov. Konečno je padel predlog barona Apfaltrerna, na to se glaseči, da bi se deželni zbor zavaroval zoper razširjenje deželnih dobrodelnih naprav.

Potem se je za leto 1879. potrdil proračun deželnega zaklada: potrebščine v znesku 369.790 gold. 16 kr., dohodkov pa z 115.863 gold. 98 kr.; po takem primanjkljaj z 253.926 gold. 18 kr., ki se ima pokriti s priklado po 20 odstotkov na vse neposredne davke, izvzemši doklado za vojaščino, in pa s priklado z 20 odstotki na vžitnino od vina, vinskega in sadnega mošta in od mesa. Poleg tega je finančni odsek nasvetoval različne sklepe, namreč: 1) Z najvišim sklepom dne 25. novembra leta 1858. izrečena odveza uradnih plačil in pokojnin cesarskih uradnikov od plačevanja deželnih priklad k dohodnini naj velja tudi glede dohodnini podvrženih plačil ljudskih učiteljev; — 2) deželni odbor naj prevdari in poroča prihodnjemu zboru, ali naj se dnine izplačevajo tudi takim deželnim poslancem, kateri ne pridejo v sejo ali kateri imajo dopust; — 3) deželni odbor se pooblasti, iz zaloga za cestne namene v nujnih slučajih za posamezne ceste tudi 1000 gold. presegaajoče podpornine dovoljevati; — 4) deželni odbor naj v pretres vzame novo organizacijo deželnih uradov, po kateri bi se utegnilo število uradnikov zmanjšati, delavnost ostalih pa bolj nategniti ter naj nasvete stavi o uradniških plačah; — konečno se je poojstrila določba glede nagrad in pa podpornin za deželne uradnike, da se ta izdatek kolikor mogoče zmanjša. (Kaj neki k temu poreče glasoviti „komitè deželnih uradnikov“, kaj neki porekó gospodje Kunibert Drenik, Viktor Hofman in Ferdinand Omejec, ki so zvonec nosili v tem „komitetu“ in nesramno pisarili v „Tagblattu“? bodo li kaj kmalu zopet romali v Litijo ter zahvalno adresu preponižno izročili pokrovitelju Vestenecku?)

V splošnem razgovoru se je najprej oglašil dr. J. Vošnjak ter Dežmanu odgovarjal, ki je o priliki poverilnih obravnav glede volitve deželnih poslancev trdil, da se ljudstvo veseli, da je nemškutarska stranka dobila večino v deželnem zboru. Govornik po neovrgljivih prejasnih številkah na drobno dokazuje dobro gospodartvo narodne večine, vsled katerega je razvidno, da ni le nikakoršnega deficita, ampak da se kaže še celó presežek v znesku 33.000 gold. Temu na-

sproti pa so dokazale skušnje, da povsodi, kjerkoli vlada „liberalna“ stranka, je primanjkljaj (deficit) za petami. Nadalje dr. Vošnjak deželno upravo na Kranjskem primerja z upravo v drugih deželah ter zopet s številkami dokazuje, kako vestno in varčno je ravnala dosedanja narodna večina na Kranjskem v vsacem obziru z deželnim denarjem in da je deželne finance izročila v najlepšem redu. — Temu ugovarjata Dežman in pl. Schrey, katerima se ve da, narodna večina ni bila nikoli po volji. Al poslanec dr. Poklukar ju zavrne, rekši, da se narodni večini po pravici ne more očitati slabo gospodarstvo, ker se je v vseh važnih denarnih zadevah nasprotna stranka vedno podvrgla narodni večini ter s to glasovala. Kar se pa tiče reorganizacije deželnih uradov, bode ta imela gotovo strankarsk pečat na čelu. — Konečno spregovoril je poročevalec pl. Vesteneck, al bolje bi bilo gotovo za-nj, ako bi bil molčal, kajti poslanec dr. Vošnjak imel je priliko, ga prav dobro ošteti ter pokazati, da vitez Vesteneck nima najmanjšega pojma o deželnem proračunu, o deželnem gospodarstvu. — Potem so obveljali gori navedeni odsekovi predlogi.

Koncem seje stavi baron Apfaltrern nujni predlog, naj deželni odbor pregleda poduk za davčne izvršitelje, ter naj, ako se pokažejo kake težnje ali kaki večji stroški, pomoči zahteva od vlade. Ker je baron Apfaltrern nekako ostro govoril proti vladi, ga deželni predsednik vitez Kalina zavrača; naposled obvelja enoglasno predlog Apfaltrernov.

(Konec prihodnjič.)

Politične stvari.

Ruskega cara beseda v Moskvi

2. decembra.

Vladarjev besede so bile vsaki čas pomenljive, ker govore le redkokrat in vselej le o važnih prilikah. V sedanjem času, ko je navada, da diplomati in ministri pletó in pletó, je beseda vladarjeva večkrat tisti meč, ki Gordijev voz kar mahoma preseka in tako je dolgočasnega razvozljanja hipoma konec.

Naši bralci se bodo še spominjali besedi sedanjega Ruskega cara Aleksandra II., ki jih je govoril l. 1876. najodličnejšim poslancem stare stolice Moskve, ko je rekel, da, če ne bo drugače, bo on sam odrešil krščanske Slované v Bolgariji. S temi besedami je bila sklenjena vojska proti Turčiji in vsega posredovanja konec.

In zopet prinaša telegram iz istega mesta besede carove, zdaj — se ve da — vse družega pomena, ki so osupnile posebno Nemško cesarstvo tako, da so na Berolinski borzi mahoma padli denarni kurzi. V sedanjih materijalnih časih ima stanje denarnih kurzov velik vpliv na politiko, notranjo in unanjo.

Kaj neki je govoril mogočni Ruski car svojim Moskovcem? Ko je po nalašč naznanjenem potovanju z Livadije proti Petrogradu več dni ko navadno mudil se v Moskvi, se je meščanstvu tega najvažnejšega mesta zahvalil meščanom za vdanost skazano o žalostnih (nihilističnih) homatijah Petrogradskih ter prosil jih to vdanost prenesti na njegovega sina, „kedar njega (očeta) več ne bo“.

Mile te besede cara Aleksandra so jako važne; glasé se kakor zadnja volja njegova, kakor napoved, da bo odpovedal se vladarstvu; vsaj tako jih tolmači ves svet. Če so res to, so velike politične važnosti in vredne, da stresejo Evropo. Vidi se, kakor da bi ta mogočni vladar bil vzel slovó od svojega naroda in na-

znanil mu drugo dôbo. Splošno je namreč znano, da je car Aleksander II. zelo prijazen Nemčiji; od tod njegova trdna zveza z njo. Prav tako je pa tudi znano, da je njegov sin nje odločen nasprotnik, ker je z dušo in telesom Rus. Ni toraj prazen Nemčije (Prusije) strah, da, kedar bo sedel Aleksander III. na Ruski prestol, utegne biti prijateljstva med njo in Rusijo konec. Tega pa se je še bolj bati zato, ker narod Ruski nikakor ni zadovoljen z izidom zadnje vojske s Turčijo, marveč očitno dolží Bismarka, da je s pogodbo v Berlinu Rusijo ponižal; enako sodi Rusko časnikařstvo, ki je silno razkačeno nad Prusijo.

Enaka mržnja zoper Prusijo in Rusko zvezo ž njo je po viših diplomatičnih krogih Ruskih. Pred kratkem je namreč prišla na svetlo knjiga od enega najviših diplomatov, ki jo je imel o Krimski vojski spisano že več let, ker se mu ni varno zdelo dati jo v tisk. Ta knjiga priobčuje veliko mikavnih, dozda še neznanih resničnih dogodov, najbolj oster pa je konec, v katerem pisatelj trdi, da ne Angleška, ne Francoska in ne Turčija niso bile res sovražnice Rusije, marveč ravno tisti, ki so se jej zdeli edini njeni prijatelji. Knjiga se spné celó tako visoko, da Avstriji za njeno nehvaležnost daje odvezo. „Politika ne vé za nobeno hvaležnost — pravi knjiga — graje vredni smo le mi Rusi, če smo se na tako hvaležnost zanašali.“

Aleksander II. je vladar, kateremu ne pustí srce, da bi preziral želje naroda svojega. Veliko je storil že za-nj, osvobodil kmetiški stan robotva, dal Rusom svobode, za kolikor so je bili zreli, in slednjič odrešil še celó kristijane na jugu Turškega jarma. Več storiti morda miroljubni vladar ne more ali nima nagnenja zato. Če bi šel dalje, bi se morda sprl z Nemčijo. Večletnega prijateljstva s to pa on ne mara razdreti, toraj se rajši umakne s prestola, nego bi se zameril narodu. Prijaznosti Prusije noče on kupiti z zamero naroda. To je blago!

Po vsem tem se svet lahko pripravi na veter, ki bo prišel iz Rusije, ko bo sedanji car prepustil prostor svojemu sinu. Za zdaj so se ga najhuje vstrašili v Berolinu, kar kažejo denarni kurzi, ki so nenadoma padli na vzdol.

Mnogovrstne novice.

* Na Dunaj ne bomo šli jabelk ali hrušek kupovat! „Oekonom“, Dunajski kmetijski časnik v svojem listu od 1. dne t. m. poroča, da 1 beli rožmarinec je veljal 1. dne t. m. 15, 20 do 30 krajcarjev, 1 cesar 10 krajc., 1 žlahni kosmač 10 do 20 krajc., 1 mašancgar 5 do 10 krajc., 1 tôfel 5 do 10 krajc. itd. 1 kilo grozdja pa 60 krajc.

Naši dopisi.

Iz Rusije 24. nov. —η. (Konec.) — „Praviteljstvenni Vestnik“ nam je te dni prinesel radostno novico, da cesar je privolil gospodu ministru narodnega prosvetščenja (ministerstvu nauka) grofa Tolstemu sprejeti častni naslov „Officier de l' Instruction Publique de France“ in nositi znamenja tega naslova. Ta naslov je francosko ministerstvo podelilo našemu ministru po predlogu razporaditeljev svetovne Pariške razstave, na kateri se je oddel našega ministerstva narodnega prosvetščenja posebno odličil. V enem iz Petrograških časopisov smo o tem čitali sledeče: „Razstava našega ministerstva narodnega prosvetščenja je bila sestavljena s posebno skrbjo. Iz razstavljenih stvari je bilo od ene strani vidno, kako se je v Rusiji šola razvijala, z druge